

УЗАГАЛЬНЕННЯ.ВИГУК ЯК ОСОБЛИВА
ЧАСТИНА МОВИ. КОМА І ЗНАК
ОКЛИКУ ПРИ ВИГУКАХ.

7 клас

Стрембицька Л.А.

**ВИГУК — ЦЕ ОСОБЛИВА ЧАСТИНА МОВИ, ЯКА
ВИРАЖАЄ ПОЧУТТЯ, ЕМОЦІЇ,
ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ ЛЮДИНИ, НЕ НАЗИВАЮЧИ
ЇХ І СЛУЖИТЬ ЗАСОБОМ ВИРАЗНОСТІ В
ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ**

ВИГУКИ

Емоційні

виражають
почуття,
настрій,
переживан-
ня, стан лю-
дини:

*ой, о, ох, ах,
ух, ай, фе,
тю, ото,
гм, тьху,
от тобі й на,
ой Боже,
матінко моя*

Спонукальні

виражають наказ,
спонування до дії,
є засобом
привернення чиєїсь
уваги; звернення
до тварин:

*геть, годі, ну,
щить, тс-с-с, гайда,
анумо, гей, агов, алло,
марш, стоп, но, щоб,
брись, киць-киць,
паць-паць,
гулі-гулі*

Формули мовного етикету

виражають
привітання,
прощання, подяку,
пробачення,
прохання, побажання:

*добридень,
добрий день,
до побачення,
до скорого побачення,
дякую, будь ласка,
прошу, пробачте,
щасливо, на добраніч,
в добру путь*

Звуконасліду- вальні слова

відтворюють
різні звуки
природи, шуми,
звукові
сигнали, голоси
тварин:

*брязь, дзінь,
тік-так, ку-ку,
тьох, ха-ха-ха,
ш-ш-ш, гав, няв,
му-у-у, кря,
ме-е-е,
кар-кар-кар*

ЗГРУПУВАТИ НАВЕДЕНІ
ВИГУКИ ЗА РОЗРЯДАМИ.

Ох, ой леле, цить, будь ласка,
кукуріку, до побачення, ку — ку,
гайда, овва, му — у — у,
добридень, алло, от тобі й на, годі,
тьху, на добраніч, ня-а-ав, цур
йому, анумо, гав — гав, вибачте,
дзень, гей, геть, слава Богу,
помагайбі, брязь, їй — богу.

ВИГУКИ

Значення

Ну! поїдемо
на Носівку!
Вигук
приблизно
означає
“Вирішено!”

залежить

Чотирнадцять
вовків колись за
нами гнались! –
Ну, Петре
Івановичу! Невже
таки
чотирнадцять?!
Вигук приблизно
означає “Та що
ви кажете?!”

від контексту, ситуації

Ну,
пішли,
синку,
пішли...
Вигук
приблизно
означає
“Годі
баритися”.

Запам'ятай!!!

ВИГУКИ

І НОДІ

можуть

виступати

членами

речення

У ролі
присудка:
Заридала
Катерина
та **бух**
йому
(батькові)
в ноги.

У ролі
підмета:
Тисячого-
лосе **“ура”**
пронесло-
ся над
площею.

У ролі
додатка:
Не кажи
“гоп”,
поки не
переско-
чиш.

У такому разі
вигуки не
відділяються
розділовими
знаками від
інших членів
речення.

СПИШІТЬ РЕЧЕННЯ.
ПІДКРЕСЛІТЬ ВИГУКИ, ЯКІ,
ВИКОНУЮЧИ ТУ ЧИ ІНШУ
СИНТАКСИЧНУ РОЛЬ У
РЕЧЕННІ, НАБУВАЮТЬ
ЗНАЧЕННЯ САМОСТІЙНИХ
ЧАСТИН МОВИ.

1. “А-а-а...” неслося десь здалеку, як од розірваної греблі. “А-а-а...” котилось ближче, і чулись в ньому і брязкіт скла, і окремі крики, повні розпуки та жаху, і тупіт ніг великої юрми... (М. Коцюбинський).

2. Нащо вороні великі хороми, знай, ворона, своє “кра” (Народна творчість).

3. Не удар авіабомби, не зловісна пісня кулі – над колискою хай лине материнське ніжне “люлі” (77. Усенко).

4. Гей, коби-то я газдинькою була в тім ластів’ячім гнізді (Г. Хоткевич).

5. Той ухо прихилив, а кум – шу – шу-шу-шу... (Л. Глібов).

**У РОЛІ ЯКИХ ЧЛЕНІВ РЕЧЕННЯ
ВИСТУПАЮТЬ У ПОДАНИХ
РЕЧЕННЯХ ВИГУКИ? У
ЗНАЧЕННІ ЯКИХ
ПОВНОЗНАЧНИХ ЧАСТИН
МОВИ?**

I. “Ай” казати не поспішай. В роботі він “ох”, а от їсть за трьох. Нащо вороні довгі розмови, їй досить одного “кра”. Один день “гой”, а все життя “йой”. Як робити - “ох”, а язиком меле за двох. Лихий жнець – дзень-дзень, аби минув день. Нащо вороні довгі розмови. Їй досить одного “кра”.

II. З-поза хмар, з блакитних неба вікон пада журавлине “кру” сумне... (М.Самійленко.)
Невеселим “курли” шлю до тебе прощальний привіт. (В.Раєвський.)
Мовить заєць сумовито: “Важче жити з літа в літо. Йдеш пастися на хлібах, а мисливець бах та бах! (О.Пархоменко.)

ЗАПАМ'ЯТАЙ!!!

Розділові знаки

Кома → Знак оклику → Тире → Лапки

На
початку
речення

Що то за пісня була!
Ах,

На
початку
речення

Тя чуєш?
Агов!

В
середині
речення

Сійте зерно
– **гей!** – добірне...

У ролі
підмета

Тисячоголосе
“ура!” покотилося
берегом.

Запам'ятай!!!

Не виділяються розділовими знаками

Вигуки

На початку речення, якщо стоять перед особовим займенником, після якого йде звертання: Гей ви, зорі ясні, тихий місяцю мій, де ви бачили більше кохання?

Вигуки

О, ой, що стоять перед звертанням і тісно з ним пов'язані інтонацією, виступають у ролі часток: О пісне блаженна! О пісне крилата, лети над землею, дзвени і зови...

Вигук

Ой може не виділятися комою в реченнях, що мають пісенний характер: Ой не світи, місяченьку, не світи нікому...

СПИШІТЬ РЕЧЕННЯ,
РОЗСТАВЛЯЮЧИ ПРОПУЩЕНІ
РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ ТА
ЗНІМАЮЧИ РИСКИ.

1. Пробачайте поетам дивацтва не/злі:
не/багато поетів живе на землі (Б. Олійник).
2. Хай сніги простяглися без/краї сиві хмари
закрили блакить – по країні весна пролітає і
крилом журавлиним шумить (В. Сосюра).
3. Гей літа орел гей літає сизий та по/під
небесами; гей гуля козак козак-запорожець
степами і ярами (Т. Шевченко).
4. Леле леле лелесенько засни/ж моє
малесеньке (Народна пісня).

ПОСТАВТЕ РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ,
ВРАХОВУЮЧИ ФОНЕТИЧНІ ТА
ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ
РЕЧЕННЯ.

1. Так я буду крізь сльози сміятись, серед лиха співати пісні (*Л. Укр.*).
2. Не минає й хвилини, а вже на високому стовпі з'являється перша листівка. «А що коли б приклеїти хоч одну біля старосгату?» (/4. *Шиян*).
3. — Ач подалися навітьоки! (А/. *Баж.*).
4. О Ми знали, що таке війна (*Ю. Смол.*).
5. — А що не я казав? Так ви ж і вуха позатикали. А бачите в людей. О ці не дадуть собі в каїну наплювати, не те, що ми, справді, як бабаки (*А. Гол.*).
6. Від себе відпгговхиув гонець По вінця повний поставець: «Ні я не буду з вами пить. Ідіть од мене! Геть ідіть!» (*М. Баж.*).
7. — Ой хліборобе мій, отакий малий! — Тепла ласка наляляла очі материні (*А. Гол.*).
8. А що не я тобі казала: не йди! (*Я. Мир.*).
9. О вже й розвиднялось (*Л. Укр.*).
10. Ой не шуми луже зелений байраче (//. *те.*).

ПЕРЕПИСАТИ РЕЧЕННЯ, ВСТАВЛЯЮЧИ
РОЗДІЛОВІ ЗНАКИ. ПОЯСНИТИ ЗНАЧЕННЯ
ВИГУКІВ О, ОЙ.

- 1) О мій день золоторунний! Місто це а чи село? (В. Сосюра)
- 2) О вічне людське серце сказав комісар Данило ідучи до свого дому.(Ю. Яновський)
- 3) О глядіть знову іскорка блисне ти занадто палка моя пісне. (Леся Українка)
- 4) Ой пташечко голубонько Соломія сплеснула руками... (О. Довженко)
- 5) Ну-ну Чого ж ти замовк.(М. Кропивницький)
- 6) Гей ти поле колоскове молодість моя. (Б. Сосюра)

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- Завдання: скласти речення з вигуками ой, о, ох, ах, щоб вони виражали радість, захоплення, здивування, біль, страх.
- Завдання : скласти речення з поданими вигуковими фразеологізмами. Ось воно що; от тобі й раз; ось тобі й на; хай йому цур; так його; була не була.